

Olsztyn, 16 czerwca 2021 r.

Stanowisko Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Kadry Kierowniczej Oświaty (OSKKO) ws. rządowych założeń zmian w nadzorze pedagogicznym, owocujących centralizacją zarządzania oświatą, naruszeniem idei partycypacji obywatelskiej i pomocniczości państwa, uczynieniem szkoły publicznej – szkołą państwową.

Dotyczy: projektów z Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów, numer projektu: UD228, UD227: *Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw.* [Organ odpowiedzialny za opracowanie projektu MEiN; Osoba odpowiedzialna za opracowanie projektu - Dariusz Piontkowski Sekretarz Stanu; Planowany termin przyjęcia projektu przez RM - II kwartał 2021 r.]

Nawiązuje też do projektu Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 25 maja 2021 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego.*

Szanowni Panowie: Prezes Rady Ministrów, Minister Edukacji i Nauki.

Państwo: Posłowie, Senatorowie, Samorządowcy. Rodzice, Nauczyciele i dyrektorzy. Media.

W nawiązaniu do ww. prac KPRM, zwracamy się do Państwa z **apelem rezygnację z planów zmian w nadzorze pedagogicznym, opracowywanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, prowadzących do naruszenia konstytucyjnej zasady pomocniczości państwa i uczynienie polskiej szkoły publicznej ponownie centralnie sterowaną, przestarzałą instytucją.**

Jako kadra kierownicza oświaty, specjaliści zarządzania oświatą, a przede wszystkim nauczyciele, przestrzegamy przed obojętnością opinii publicznej wobec niżej opisanych zmian, decydujących o tym, czy szkoła będzie miejscem demokratycznym, nagradzającym kreatywność i odwagę myślenia nauczycieli, rodziców, uczniów, czy skostniałą instytucją rodem z ubiegłego wieku, całkowicie podporządkowaną władzy centralnej, odległej od miejsca, gdzie funkcjonuje szkoła. Poniżej omawiamy najistotniejsze konsekwencje projektu ustawy oraz rekomendujemy niezbędne i pilne działania w celu naprawy sytuacji.

PLAN SCENTRALIZOWANIA WŁADZY NAD SZKOŁĄ, UBEZWŁASNOWIENIA SAMORZĄDÓW I SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH, ZMIANY SZKOŁY PUBLICZNEJ W PAŃSTWOWĄ.

W założeniach projektów z Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów, numer projektu: UD228, UD227: *Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw* zwracamy uwagę na następujące plany:

1. Wprowadzenie (w pkt 2.) konieczności uzyskania pozytywnej opinii kuratora (a więc urzędnika państwowego podległego ministrowi) podczas powierzania stanowiska dyrektora szkoły/placówki oraz powoływania na ww. stanowisko;

Nasze uwagi: Aktualnie prawo nakazuje osiągnięcie **porozumienia** kuratora organu sprawującego nadzór pedagogiczny z organem prowadzącym (czyli najczęściej kuratora z wójtem /burmistrzem /prezydentem miasta). Stanowczo protestujemy przeciw zaburzeniu

równowagi wpływów władzy samorządowej i władzy centralnej wobec kluczowego w szkole stanowiska dyrektora szkoły publicznej samorządowej

2. **Zwiększenie** (w pkt. 3) **liczby przedstawicieli kuratora w komisjach konkursowych - z trzech do pięciu**, z zastrzeżeniem, że kurator może zgłosić mniejszą liczbę swoich przedstawicieli w pracach komisji, ale **niezależnie od ich liczby, w głosowaniu zawsze przysługiwać będzie im łącznie pięć głosów**.

Organ prowadzący (a więc wójt, burmistrz, prezydent) **nadal będzie miał w konkursie 3 głosy, podobnie nie zmienia się liczby rodziców, nauczycieli, związkowców**.

Nasze uwagi:

Oznacza to, że zajdzie zakłócenie równowagi liczby członków komisji konkursu wyłaniającego dyrektora szkoły, co stanowi naruszenie umowy zawartej przez społeczeństwo z władzą podczas reformy samorządowej, przejęcia szkół przez samorządy u progu transformacji ustrojowej Polski.

Dotychczas samorząd lokalny (organ prowadzący) prowadzący szkołę i przedstawiciel władzy centralnej (organ sprawujący nadzór pedagogiczny - kurator) mieli równą liczbę głosów: po 3. Propozycja wprowadzenia przewagi jednego z organów **zmienia ustrój szkolny na scentralizowany**. Należy tu pamiętać, że **również bez zmian proponuje się pozostawić liczbę głosów rodziców, nauczycieli, związków zawodowych, rezygnując z umowy traktowania wszystkich stron partnersko, na podstawie umowy społecznej funkcjonującej ok. ćwierć wieku**.

Jednocześnie publiczne ogłoszenie w tekście projektu **rzeczywistego braku zainteresowania ideą konkursu** na stanowisko dyrektora wyraźnie widzimy w propozycji brzmiącej "organ sprawujący nadzór pedagogiczny będzie mógł zgłosić mniejszą liczbę swoich przedstawicieli w pracach komisji, którym w głosowaniu zawsze przysługiwać będzie łącznie 5 głosów". A priori zakłada się, że niewiele znaczy przebieg konkursu i wydelegowani **urzędnicy kuratorium oświaty mają dysponować nawet głosami urzędników nieobecnych, którzy nie wysłuchali kandydatów** podczas posiedzenia komisji.

3. **Przejęcie przez kuratora decyzji o odwołaniu dyrektora**. W pkt 4. planuje się „wprowadzenie możliwości złożenia przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny wniosku do organu prowadzącego szkołę lub placówkę o odwołanie dyrektora szkoły lub placówki w czasie roku szkolnego bez wypowiedzenia, w przypadku **gdy dyrektor ten nie zrealizuje w ostatecznym terminie wskazanym przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny zaleceń wynikających z przeprowadzonych czynności z zakresu nadzoru pedagogicznego**”.

Jeśli organ prowadzący nie odwoła dyrektora szkoły lub placówki w określonym terminie, „wygaśnięcia powierzenia stanowiska dyrektora szkoły lub placówki dokona organ sprawujący nadzór pedagogiczny[]”.

Nasze uwagi:

Niewyjaśnione pozostaje co oznacza plan odwołania dyrektora po niewykonaniu: „**zaleceń wynikających z przeprowadzonych czynności z zakresu nadzoru pedagogicznego**”.

Katalog spraw „wynikających z przeprowadzonych czynności z zakresu nadzoru pedagogicznego” może być dowolnie obszerny – właściwie **tak rozumiane działanie wobec dyrektora może nastąpić z dowolnego powodu**, co więcej **ubezwłasnowolniony pozostaje samorząd** lokalny, gdyż przy jego niezgodzie na takie działania urzędników państwowych, dyrektora odwoła się wbrew woli samorządu.

Podobne rozwiązania projektodawcy proponują wobec **usuwania dyrektora** przez sam samorząd, ponieważ proponuje się: „wprowadzenie **konieczności uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty** [...] gdy organ władzy lokalnej, zgodnie ze swoimi wieloletnimi uprawnieniami, chce **w przypadkach szczególnie uzasadnionych odwołać** nauczyciela z tego stanowiska w czasie roku szkolnego bez wypowiedzenia.

Protestujemy tu – także - przeciw odebraniu uprawnienia wójta/ burmistrza/ prezydenta do odwołania dyrektora. Jest to zaprzeczeniem idei Polski Samorządowej – idei, która przeobraziła szkołę w Polsce, wprowadziła ją w świat demokracji i społeczeństwa obywatelskiego.

PLAN SPRAWOWANIA KONTROLI NAD SZKOŁĄ METODAMI „ZARZĄDZANIA STRACHEM”.

1. W założeniach ww. ustawy, w projekcie numer UD227, czytamy że:
Projektowana nowelizacja **wprowadza przepisy karne, których celem jest pociągnięcie osób kierujących szkołami/placówkami do "odpowiedzialności karnej za przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków w zakresie opieki lub nadzoru nad małoletnim, powodujących szkodę tego małoletniego".**

Nasze uwagi:

Odpowiedzialność karna stosowana jest dziś przez organa do tego powołane i wszelkie czyny zagrażające uczniom luba naruszające prawo w innych dziedzinach są obecnie zagrożone interwencją prokuratury i sądu. **Dlaczego zatem urzędnikom oświatowym, zajmującym się odpowiedzialnością zawodową chce się dać uprawnienia i wytyczne do działań zbliżonych do prokuratorskich?** To pomysł nieznan w polskiej oświacie w całej jej historii.

2. W projekcie nr. UD 228 (pkt 9.) zamieszczono **plan zmiany sposobu dokonywania oceny pracy dyrektora szkoły oraz dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, w taki sposób aby o ostatecznym wyniku tej oceny decydował kurator oświaty.**

Nasze uwagi:

Aktualnie musi dojść do **porozumienia organu prowadzącego i organu nadzoru pedagogicznego** w tej sprawie. Zmiany wprowadzą **naruszenie prawa samorządu do wpływania na wynik oceny.** Konieczność uzyskania porozumienia między kuratorem a wójtem/ burmistrzem/ prezydentem daje dziś pole do debaty nad funkcjonowaniem szkoły w konkretnym mieście, wsi, miasteczku, zmusza do refleksji nad decyzjami urzędników. Nie wolno tego osiągnięcia demokracji, doskonalonego już od 3 dekad likwidować.

3. W projekcie nr. UD 228, pkt 10. Zamieszcza się pomysł **zawieszania dyrektora szkoły w pełnieniu obowiązków po wiążącym wniosku kuratora.** Ma to następować „w sprawach niecierpiących zwłoki związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa uczniów w czasie zajęć organizowanych przez szkołę”.

Nasze uwagi:

Trudno nam znaleźć powody dla których w ramach nadzoru pedagogicznego mogłyby zachodzić „sprawy niecierpiące zwłoki”, inne niż niezgodność poglądów kuratora i dyrektora na wybrane działania szkoły. **Postępowanie dyrektorów wymagające tak nagłych decyzji jest zazwyczaj związane z czynami karnymi i nie wchodzi w zakres regulacji oświatowych.** O ujawnionych przestępstwach urzędnicy kuratorscy powinni niezwłocznie informować organa ścigania. Próba przyjęcia podobnych działań w zakresie nadzoru pedagogicznego brutalizuje życie publiczne wokół szkoły - trudno znaleźć powody do tak pilnego odsuwania dyrektora od pracy kierowniczej, a niebędącego przestępstwem karnym.

4. W pkt.11. planuje się obowiązek uzyskiwania **pozytywnej opinii kuratora**/organu nadzoru – **przed rozpoczęciem zajęć prowadzonych przez organizacje pozarządowe**. W celu uzyskania tej opinii dyrektor **nie później niż na dwa miesiące przed rozpoczęciem zajęć**, będzie przekazywał kuratorowi oświaty program zajęć oraz materiały wykorzystywane do realizacji programu zajęć, **dopiero po tym pozwoleniu kuratora sprawę będą mogli rozpatrzyć rodzice**. Decyzja kuratora zapadać ma do 1 miesiąca.

Nasze uwagi:

Oznacza to ok. trzymiesięczną blokadę działań nauczycieli, którzy powszechnie korzystają z różnych form dydaktycznych, pomysłów mniejszych i większych stowarzyszeń. Należy zauważyć że w takim razie **także inicjatywy rodziców** w tym zakresie - zaproponowane szkole, będą podlegały **cenzurze kuratora**.

W Polsce działają tysiące organizacji – w tym wspierających szkoły, wzbogacających życie szkoły, przynoszących inspiracje edukacyjne. **Dziś już prawo wymaga akceptacji rodziców** dla takich działań edukacyjnych, nie jest zrozumiałe odbieranie im przez kuratora prawa do decydowania o edukowaniu ich dzieci, w zakresie niewchodzącym do podstaw programowych przedmiotów szkolnych.

Wręcz szykaną wobec twórców nowych metod pracy dla szkół jest **zmuszanie do wczesnego formalizowania materiałów** i poddawania ich osądowi kuratora – z oceną poglądów pedagogicznych i światopoglądowych włącznie. Materiały nauczycieli są przygotowywane w trybie ciągłym, doskonalone. Nie sposób wszystkich opracować w wersji ostatecznej na całe miesiące przed użyciem. Wie to każdy trener nauczycielski, edukator.

Nauczyciele w Polsce mają prawo wyboru materiałów dydaktycznych i metod pracy. Odbieranie im swobody działań zabija kreatywność poszczególnych nauczycieli. Szkoła stanie się bez tej wolności miejscem nudnym, nierozwijającym w uczniach wolności i radości tworzenia, które jest podstawą współczesnej edukacji – skierowanej ku przyszłości.

Wprowadzenie takich ograniczeń – biorąc pod uwagę ww. zapowiedzi zawieszania i usuwania dyrektorów po niewykonaniu zaleceń kuratora, groźby sankcji karnych - wywoła marazm, rezygnację z wszelkiej działalności ponad urzędowe schematy, strach przed karą za wyróżnianie się.

PLANY SKUTKUJĄCE ODEJŚCIEM OD NOWOCZESNEGO SYSTEMU ZAPEWNIANIA JAKOŚCI EDUKACJI i PROFESJONALNEGO ZARZĄDZANIA.

1. W treści projektu Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 25 maja 2021 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego* minister właściwy ds. edukacji zaplanował **likwidację jakościowego badania pracy szkoły metodą ewaluacji zewnętrznej. Pozostawia się monitorowanie i kontrolę.**

Nasze uwagi:

Ewaluacja jest procesem gromadzenia, analizowania i komunikowania informacji na temat wartości działań podejmowanych przez szkołę. Jest procesem ciągłym, a jej wyniki służą poprawie i doskonaleniu prowadzonych działań. To jedyny tak nowoczesny proces zapewniania jakości używany w polskiej oświacie. **Rezygnacja z niego na rzecz jedynie kontrolowania jest krokiem cofającym zapewnianie jakości edukacji w Polsce do czasu przed reformy na przełomie wieków.**

2. Projekt „umożliwienia pozyskania danych osobowych i dziedzinowych nauczycieli przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w celu prowadzenia analiz przyczyn nieobecności nauczyciela w pracy z powodu urlopu macierzyńskiego lub czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby oraz przygotowywania badań, prognoz []”

Nasze uwagi:

To szkodliwy pomysł: **rządowa instytucja ma tu otrzymać dane wrażliwe pracowników szkół**, o stanie ich zdrowia i prowadzonej terapii - dotąd dostępne lekarzom orzekającym o stanie zdrowia i podlegających w tym zakresie kontroli właściwych urzędników, a teraz udostępniane urzędnikom i analitykom. Zmniejsza to bezpieczeństwo danych pracowników i – co należy zbadać – zapewne narusza przepisy RODO.

WNIOSKI KOŃCOWE.

Uzasadniając swe daleko idące plany zmian w oświacie publicznej, projektodawca pisze m.in.: „projektowane w ustawie rozwiązania przyznają większe niż dotychczas uprawnienia kuratorowi oświaty. Tym niemniej z przepisów Konstytucji RP nie wynika, aby sprawami dotyczącymi oświaty czy edukacji publicznej musiał zajmować się samorząd terytorialny, a w szczególności sprawami dotyczącymi: wyboru dyrektora, zawieszenia dyrektora, odwołania dyrektora czy wyboru określonej liczby członków komisji konkursowej wyłaniającej kandydata na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki”.

Pragniemy zauważyć, że Konstytucja nie zawiera również informacji, by ww. miał się zajmować minister edukacji, a w ustawie oświatowej wprost wymienia się do większości tych zadań samorząd.

Apelujemy do pomysłodawców ww. projektów o odstąpienie od wyżej przez nas opisanych działań, ponieważ zmierzają one do podważenia wielkiego osiągnięcia polskiej demokracji jakim jest idea Polski Samorządowej – zapewniającej partycypację obywateli w tworzeniu systemu edukacji, opartej o zasadę pomocniczości państwa, zgodnie z którą każdy szczebel władzy powinien realizować tylko te zadania, które nie mogą być skutecznie zrealizowane przez szczebel niższy lub same jednostki działające w ramach społeczeństwa.

Zasady powyższe opisuje ww. Konstytucja RP w Preambule:

„ pomni gorzkich doświadczeń z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie lamane, pragnąc na zawsze zagwarantować prawa obywatelskie, a działaniu instytucji publicznych zapewnić rzetelność i sprawność, w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem lub przed własnym sumieniem, ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.

Zwracamy się z tym apelem do wszystkich adresatów naszego stanowiska:

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty, zrzeszające około 6000 osób.